

27652, Україна, Кіровоградська область, Кропивницький район,
с. Первозванівка, вул. Героїв України, 1
телефон (0522) 31-61-71, електронна пошта pervozvanivka.sil.rada@ukr.net

**«СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ПЕРВОЗВАНІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ**

(з перспективою до 2034р.)

та «План заходів на 2026-2027 роки із реалізації
Стратегії розвитку Первозванівської сільської територіальної громади
до 2027 року»

с. Первозванівка, 2026

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	5
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗ ЙОГО ЗМІН У РАЗІ НЕЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	12
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ	21
РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ІНДИКАТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕО	26
РОЗДІЛ 5. АЛЬТЕРНАТИВИ ТА ЗАХОДИ З МІНІМІЗАЦІЇ ЙМОВІРНИХ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ	30
РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	47

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

СЕО - Стратегічна екологічна оцінка

Програма - Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2026 – 2030 роки

ДДП - документи державного планування

ПрАТ - приватне акціонерне товариство

ПАТ - публічне акціонерне товариство

ГМЗ - гідрометалургійний завод

ПЗФ - природно-заповідного фонду

ПВ - побутові відходи

ГДК - гранично допустима концентрація

ГМЗ - гідрометалургійний завод

АЗПСМ - амбулаторія загальної практики-сімейної медицини

ЦПМСД - центр первинної медико-санітарної допомоги

СТГ - сільська територіальна громада

ВООЗ - Всесвітня організація охорони здоров'я

СЗЗ - санітарно-захисна зона

ЗС - зона спостереження

ВСТУП

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади є інструментом сучасного екологічного планування, що забезпечує інтеграцію екологічних міркувань у процес розроблення та реалізації стратегічних документів розвитку. Проведення СЕО здійснюється відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та спрямоване на запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків для довкілля і здоров'я населення, які можуть виникнути внаслідок виконання Стратегії розвитку громади.

Первозванівська територіальна громада, як адміністративно-територіальна одиниця базового рівня, формує власну модель сталого розвитку, що враховує природно-ресурсний потенціал, демографічні тенденції, соціально-економічні виклики та сучасні екологічні ризики. У цьому контексті Стратегія розвитку громади визначає довгострокові цілі, пріоритети та завдання, спрямовані на підвищення якості життя населення, розвиток інфраструктури, економічне зростання та збереження природного середовища.

Метою проведення СЕО є забезпечення високого рівня захисту довкілля, сприяння інтеграції екологічних факторів у процес підготовки Стратегії, а також забезпечення прозорості прийняття рішень шляхом врахування інтересів громадськості та заінтересованих сторін. Особлива увага приділяється аналізу можливих наслідків реалізації стратегічних цілей у таких сферах, як використання земельних ресурсів, водні ресурси, поводження з відходами, якість атмосферного повітря, збереження біорізноманіття та адаптація до змін клімату.

У межах СЕО здійснюється комплексна оцінка поточного стану довкілля в межах громади, визначаються ключові екологічні проблеми та ризики, а також аналізуються ймовірні наслідки реалізації стратегічних напрямів розвитку. Важливим компонентом є визначення альтернативних сценаріїв розвитку, що дозволяє обрати найбільш екологічно збалансований варіант стратегічного планування.

Застосування процедури СЕО у процесі підготовки Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади сприяє впровадженню принципів сталого розвитку, підвищенню ефективності управлінських рішень, а також мінімізації потенційного негативного впливу на довкілля. Крім того, СЕО забезпечує врахування екологічних інтересів громади на ранніх етапах планування, що є запорукою довгострокової екологічної безпеки та соціально-економічної стабільності території.

Таким чином, стратегічна екологічна оцінка є невід'ємною складовою процесу стратегічного планування розвитку Первозванівської територіальної громади та важливим інструментом реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та сталого розвитку.

РОЗДІЛ 1

ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1. Загальна характеристика документа державного планування

Стратегія розвитку Первозванівської сільської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою до 2034 року (далі – Стратегія) є документом державного планування місцевого рівня, який визначає стратегічні пріоритети, цілі та завдання соціально-економічного, просторового та екологічного розвитку Первозванівської сільської територіальної громади, а також механізми їх реалізації в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Стратегія розроблена з метою забезпечення сталого розвитку громади, підвищення рівня та якості життя населення, формування конкурентоспроможної місцевої економіки, ефективного використання природно-ресурсного потенціалу території, розвитку людського капіталу, модернізації інженерної та соціальної інфраструктури, а також забезпечення екологічної безпеки та стійкості території до сучасних викликів.

Документ враховує пріоритети державної та регіональної політики розвитку, потреби післявоєнного відновлення територій, вимоги екологічної безпеки, необхідність адаптації до зміни клімату та забезпечення збалансованого використання природних ресурсів.

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» Стратегія належить до документів державного планування, для яких здійснюється стратегічна екологічна оцінка з метою інтеграції екологічних вимог та вимог щодо охорони здоров'я населення у процес підготовки та прийняття управлінських рішень.

1.2. Підстави та передумови розроблення Стратегії

Розроблення Стратегії розвитку Первозванівської сільської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою до 2034 року обумовлено необхідністю формування сучасної системи стратегічного управління розвитком територіальної громади, визначення довгострокових пріоритетів місцевого розвитку та забезпечення ефективного використання наявного ресурсного потенціалу.

Безпосередньою підставою для розроблення Стратегії є рішення Первозванівської сільської ради про розроблення Стратегії розвитку Первозванівської сільської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою до 2034 року та Плану заходів з її реалізації.

Підготовка Стратегії здійснювалася за участю представників органів місцевого самоврядування, депутатського корпусу, старостинських округів, суб'єктів господарювання, представників громадських організацій, закладів освіти, охорони здоров'я, культури та інших заінтересованих сторін.

Стратегія розроблена з урахуванням:

- Статуту Первозванівської сільської територіальної громади;
- Програми соціально-економічного розвитку Первозванівської сільської територіальної громади;
- генеральних планів населених пунктів громади;
- містобудівної документації місцевого рівня;
- комплексного плану просторового розвитку території громади (у разі наявності);
- місцевих програм у сфері житлово-комунального господарства, благоустрою, енергоефективності, цивільного захисту населення, поводження з відходами та охорони довкілля;
- програм раціонального використання та охорони земель;
- результатів соціально-економічного аналізу території громади;
- матеріалів стратегічних сесій та консультацій з громадськістю.

Передумовами розроблення Стратегії стали:

- необхідність післявоєнного відновлення території громади;
- модернізація інженерної та соціальної інфраструктури;
- необхідність підвищення інвестиційної привабливості громади;
- забезпечення енергетичної безпеки та енергоефективності;
- адаптація території до наслідків зміни клімату;
- необхідність покращення стану довкілля;
- забезпечення раціонального використання земельних і водних ресурсів;
- удосконалення системи поводження з відходами;
- підвищення якості адміністративних, соціальних та комунальних послуг.

Стратегія визначає основу для прийняття управлінських рішень щодо розвитку громади та створює передумови для залучення інвестицій, міжнародної технічної допомоги, грантових коштів і реалізації проектів місцевого розвитку.

1.3. Нормативно-правова база розроблення Стратегії та проведення СЕО

Стратегія та Звіт про стратегічну екологічну оцінку розроблені відповідно до вимог:

- Конституції України;
- Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- Закону України «Про засади державної регіональної політики»;
- Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку»;
- Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»;

- Закону України «Про охорону атмосферного повітря»;
- Закону України «Про природно-заповідний фонд України»;
- Закону України «Про управління відходами»;
- Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;
- Закону України «Про питну воду та питне водопостачання»;
- Закону України «Про систему громадського здоров'я»;
- Земельного кодексу України;
- Водного кодексу України;
- Лісового кодексу України;
- інших нормативно-правових актів України у сфері стратегічного планування, охорони довкілля та громадського здоров'я.

1.4. Місцеві особливості Первозванівської сільської територіальної громади

Первозванівська сільська територіальна громада розташована у Кропивницькому районі Кіровоградської області та входить до зони безпосереднього впливу обласного центру – міста Кропивницького.

Територія громади характеризується вигідним географічним положенням, розвиненими транспортними зв'язками та значним аграрним потенціалом.

До складу громади входять населені пункти, які утворюють єдиний соціально-економічний простір із розвиненими міжпоселенськими зв'язками.

Основними особливостями громади є:

- значна частка земель сільськогосподарського призначення;
- високий рівень розораності території;
- наявність родючих чорноземних ґрунтів;
- аграрна спеціалізація економіки;
- наявність водних об'єктів басейну річки Інгул;
- близькість до обласного центру;
- перспективи розвитку малого та середнього підприємництва.

Разом з тим для громади характерні окремі екологічні проблеми:

- розвиток водної та вітрової ерозії ґрунтів;
- деградація земельних ресурсів;
- недостатній рівень лісистості території;
- скорочення площ природної рослинності;
- ризики забруднення поверхневих та підземних вод;
- необхідність удосконалення системи поводження з побутовими відходами;
- зростання кліматичних ризиків.

1.5. Мета та завдання Стратегії

Головною метою Стратегії є забезпечення сталого соціально-економічного розвитку Первозванівської сільської територіальної громади шляхом ефективного використання місцевого потенціалу, підвищення добробуту населення, розвитку сучасної інфраструктури, збереження довкілля та забезпечення високого рівня безпеки життєдіяльності.

Для досягнення зазначеної мети передбачається вирішення таких завдань:

- розвиток конкурентоспроможної економіки;
- підтримка підприємництва;
- модернізація інженерної інфраструктури;
- покращення якості освітніх, медичних та соціальних послуг;
- розвиток людського капіталу;
- забезпечення екологічної безпеки;
- розвиток систем водопостачання та водовідведення;
- підвищення енергоефективності;
- адаптація до змін клімату;
- створення комфортного життєвого середовища.

1.6. Стратегічне бачення розвитку громади

Первозванівська сільська територіальна громада – це сучасна, безпечна, економічно спроможна, екологічно відповідальна та інвестиційно приваблива громада з високою якістю життя населення, розвиненою інфраструктурою, конкурентоспроможною економікою та ефективним місцевим самоврядуванням.

1.7. Взаємозв'язок Стратегії з іншими документами державного планування

Стратегія узгоджується з положеннями:

- Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки;
- Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки;
- Національної економічної стратегії до 2030 року;
- Національної стратегії екологічної політики України до 2030 року;
- Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року;
- Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату до 2035 року;
- Національного плану управління відходами до 2033 року;
- Регіонального плану управління відходами Кіровоградської області;
- інших державних, регіональних та місцевих програм розвитку.

1.8. Відповідність Цілям сталого розвитку України до 2030 року

Стратегія спрямована на досягнення Цілей сталого розвитку України та передбачає реалізацію заходів, які сприятимуть досягненню таких цілей:

- Ціль 3 «Міцне здоров'я і благополуччя»;
- Ціль 6 «Чиста вода та належні санітарні умови»;
- Ціль 7 «Доступна та чиста енергія»;
- Ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання»;
- Ціль 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура»;
- Ціль 11 «Сталий розвиток міст і громад»;
- Ціль 12 «Відповідальне споживання та виробництво»;
- Ціль 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату»;
- Ціль 15 «Захист та відновлення екосистем суші».

1.9. Потенційний вплив реалізації Стратегії на довкілля та здоров'я населення

Реалізація Стратегії може мати як позитивний, так і потенційно негативний вплив на окремі компоненти довкілля та здоров'я населення.

Очікувані позитивні наслідки пов'язані з:

- модернізацією інженерної інфраструктури;
- покращенням систем водопостачання;
- розвитком системи поводження з відходами;
- підвищенням енергоефективності;
- розвитком зелених зон;
- покращенням санітарного стану території.

Можливі негативні впливи можуть виникати на етапі реалізації окремих інфраструктурних проєктів і потребуватимуть додаткової оцінки та запровадження природоохоронних заходів.

1.10. Роль стратегічної екологічної оцінки у реалізації Стратегії

Стратегічна екологічна оцінка є інструментом інтеграції екологічних вимог та вимог щодо охорони здоров'я населення у процес стратегічного планування розвитку громади.

Основними завданнями СЕО є:

- виявлення потенційних екологічних ризиків;
- оцінка впливу на здоров'я населення;
- визначення заходів із запобігання негативним наслідкам;
- забезпечення дотримання принципів сталого розвитку;
- формування системи екологічного моніторингу.

1.11. Врахування питань охорони здоров'я населення

Одним із пріоритетів Стратегії є створення безпечного та комфортного середовища для проживання населення.

У процесі СЕО оцінюватиметься вплив реалізації Стратегії на:

- якість питної води;
- стан атмосферного повітря;
- санітарний стан населених пунктів;
- умови проживання населення;
- рівень шумового навантаження;
- показники громадського здоров'я.

Особлива увага приділятиметься захисту вразливих груп населення та забезпеченню санітарно-епідемічного благополуччя громади.

1.12. Врахування питань зміни клімату та адаптації

Для території Первозванівської громади актуальними є наслідки зміни клімату, які проявляються у підвищенні температурного режиму, збільшенні тривалості посушливих періодів, зростанні ризиків деградації земель та скороченні водних ресурсів.

Стратегія передбачає реалізацію заходів, спрямованих на:

- підвищення кліматичної стійкості території;
- раціональне використання водних ресурсів;
- відновлення деградованих земель;
- розвиток зелених насаджень;
- підвищення енергоефективності;
- скорочення викидів парникових газів.

1.13. SWOT-аналіз екологічної ситуації громади

Сильні сторони:

- родючі чорноземи;
- вигідне географічне положення;
- значний аграрний потенціал;
- наявність природних ресурсів.

Слабкі сторони:

- висока розораність земель;
- ерозія ґрунтів;
- недостатня лісистість;
- проблеми поводження з відходами.

Можливості:

- розвиток зеленої економіки;
- залучення міжнародної технічної допомоги;
- розвиток відновлюваної енергетики;
- реалізація природоохоронних проєктів.

Загрози:

- зміна клімату;
- дефіцит водних ресурсів;
- деградація земель;
- демографічні проблеми;
- наслідки воєнного стану.

1.14. Загальні підходи до моніторингу екологічних наслідків реалізації Стратегії

Моніторинг екологічних наслідків реалізації Стратегії здійснюватиметься шляхом аналізу показників стану довкілля та здоров'я населення.

Основними індикаторами моніторингу визначаються:

- якість атмосферного повітря;
- якість поверхневих і підземних вод;
- стан земельних ресурсів;
- площа еродованих земель;
- обсяги утворення відходів;
- рівень озеленення території;
- викиди парникових газів;
- рівень захворюваності населення;
- забезпеченість населення якісною питною водою.

Результати моніторингу використовуватимуться для оцінки ефективності реалізації Стратегії та своєчасного коригування управлінських рішень з урахуванням принципів сталого розвитку та екологічної безпеки.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗ ЙОГО ЗМІН У РАЗІ НЕЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

2.1. Загальна характеристика території громади

Первозванівська сільська територіальна громада розташована у Кропивницькому районі Кіровоградської області та утворена 22 березня 2017 року. Адміністративним центром громади є село Первозванівка. У 2020 році до громади були приєднані Бережинська, Гаївська та Покровська сільські ради. До складу громади входять 19 населених пунктів. Загальна площа території громади становить **38 170,54 га (381,7 км²)**.

Чисельність населення станом на 01.01.2025 року становить **8682 особи**, а з урахуванням внутрішньо переміщених осіб — близько **8900 осіб**. Кількість ВПО складає 218 осіб або близько 2,5 % від загальної чисельності населення громади. Територія громади межує із Соколівською та Аджамською сільськими територіальними громадами, Компаніївською та Кам'янецькою селищними територіальними громадами, а також Кропивницькою міською територіальною громадою.

Таблиця 2.1

Основні характеристики Первозванівської ТГ

Показник	Значення
Площа громади	38 170,54 га
Площа громади	381,7 км²
Населення	8 682 особи
Населення з урахуванням ВПО	близько 8 900 осіб
Кількість ВПО	218 осіб
Кількість населених пунктів	19
Адміністративний центр	с. Первозванівка

2.2. Кліматичні умови та кліматичні ризики

Територія громади належить до степової природно-кліматичної зони України та характеризується сприятливими умовами для ведення сільського господарства.

Кліматичні умови сприяють вирощуванню зернових і технічних культур, розвитку молочного скотарства, свинарства, садівництва та ягідництва.

Водночас для території характерними є ризики, пов'язані зі зміною клімату:

- підвищення середньорічних температур;
- збільшення тривалості посушливих періодів;
- зменшення природного зволоження ґрунтів;
- зростання ризиків водної та вітрової ерозії;
- підвищення пожежної небезпеки природних екосистем.

Зазначені фактори можуть негативно впливати на стан земельних ресурсів, водних об'єктів та здоров'я населення.

2.3. Земельні ресурси та ґрунтовий покрив

Земельні ресурси є основним природним капіталом громади.

Загальна площа земельного фонду становить **38 170,54 га**. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ Первозванівської ТГ(2).docx

У структурі земельного фонду переважають землі сільськогосподарського призначення, площа яких становить **31 633,8 га**, або близько **83 % території громади**.

Таблиця 2.2

Структура земельного фонду Первозванівської ТГ

Категорія земель	Частка, %
Землі сільськогосподарського призначення	84
Землі житлової та громадської забудови	9
Землі промисловості, транспорту та іншого призначення	3
Землі лісгосподарського призначення	2
Землі водного фонду	2
Землі рекреаційного призначення	менше 1

Основними екологічними проблемами земельних ресурсів є:

- висока розораність території;
- деградація ґрунтів;
- розвиток водної ерозії;

- розвиток вітрової ерозії;
- поступове зменшення вмісту гумусу;
- недостатня частка природних екосистем.

2.4. Водні ресурси

Територія громади належить до басейну річки Інгул.

Водні ресурси представлені поверхневими водними об'єктами та підземними водами, які використовуються для господарсько-питного водопостачання населення та забезпечення потреб аграрного виробництва.

Основними екологічними проблемами водних ресурсів є:

- замулення окремих водних об'єктів;
- порушення режиму використання прибережних захисних смуг;
- ризики забруднення поверхневих вод агрохімікатами;
- зниження водності малих водотоків під впливом кліматичних змін.

Питання збереження та відновлення водних ресурсів є одним із пріоритетних напрямів екологічної політики громади.

2.5. Атмосферне повітря

На території громади відсутні великі промислові підприємства, які могли б бути значними стаціонарними джерелами забруднення атмосферного повітря.

Основний вплив на стан атмосферного повітря формують:

- автомобільний транспорт;
- сільськогосподарська техніка;
- індивідуальні системи опалення;
- сезонне спалювання рослинних залишків;
- пилове навантаження з відкритих сільськогосподарських угідь.

Загалом стан атмосферного повітря оцінюється як відносно задовільний.

2.6. Біорізноманіття та природні екосистеми

Територія громади розташована в межах степової природної зони України.

Значна частина природних екосистем зазнала трансформації внаслідок тривалого сільськогосподарського освоєння території.

Найбільш поширеними природними елементами є:

- залишки степової рослинності;
- лісосмуги;

- прибережно-захисні смуги;
- лучна рослинність;
- штучні зелені насадження.

Основними загрозами для біорізноманіття є:

- висока розораність території;
- фрагментація природних оселищ;
- зміна клімату;
- поширення інвазійних видів;
- зменшення площ природної рослинності.

2.7. Поводження з відходами

Проблема поведження з відходами залишається актуальною для громади.

Основними проблемами є:

- утворення стихійних сміттєзвалищ;
- недостатній рівень сортування відходів;
- необхідність модернізації системи управління відходами;
- потреба в екологічній просвіті населення.

Реалізація Стратегії передбачає впровадження сучасних підходів до управління відходами відповідно до вимог Закону України «Про управління відходами».

2.8. Здоров'я населення та фактори довкілля

Стан здоров'я населення залежить від комплексу екологічних, соціально-економічних та демографічних чинників.

Найбільш значущими екологічними факторами впливу є:

- якість питної води;
- якість атмосферного повітря;
- санітарний стан територій;
- поведження з відходами;
- вплив кліматичних змін.

Забезпечення населення якісною питною водою та безпечним довкіллям є важливою умовою покращення показників громадського здоров'я.

2.9. Прогноз стану довкілля у разі незатвердження Стратегії (нульовий сценарій)

У разі незатвердження Стратегії розвитку Первозванівської сільської територіальної громади існує ризик подальшого погіршення окремих компонентів довкілля.

Ймовірними наслідками можуть бути:

- посилення деградації земельних ресурсів;
- зростання площ еродованих земель;
- погіршення стану водних ресурсів;
- накопичення побутових відходів;
- зниження рівня благоустрою територій;
- зменшення площ зелених насаджень;
- зростання негативного впливу кліматичних змін;
- погіршення умов проживання населення.

Таким чином, реалізація Стратегії є екологічно та соціально більш сприятливим сценарієм розвитку громади порівняно з нульовим сценарієм, оскільки забезпечує комплексне вирішення проблем охорони довкілля, адаптації до змін клімату та підвищення якості життя населення.

Таблиця 2.3

Водні об'єкти Первозванівської сільської територіальної громади

№ з/п	Назва водного об'єкта	Тип водного об'єкта	Місце розташування	Основне використання	Екологічний стан
1	р. Інгул	річка	територія громади	водогосподарське, рекреаційне	задовільний
2	Ставки громади	ставки	населені пункти громади	рибогосподарські господарські потреби	та потребує моніторингу
3	Інші водні об'єкти	ставки, водойми	територія громади	господарське використання	уточнюється

Екологічні ризики:

- замулення водних об'єктів;
- порушення режиму прибережних захисних смуг;
- забруднення поверхневим стоком із сільськогосподарських угідь;
- зниження водності внаслідок зміни клімату.

Оцінка впливу на здоров'я населення:

Основними чинниками ризику для здоров'я населення є:

- якість питної води;
- санітарний стан населених пунктів;

- якість атмосферного повітря;
- поводження з побутовими відходами;
- наслідки кліматичних змін.

Таблиця 2.5

Мережа закладів освіти Первозванівської сільської територіальної громади

№ з/п	Назва закладу	Тип закладу	Населений пункт
1	Заклад загальної середньої освіти	ліцей/гімназія	Первозванівка
2	Заклади загальної середньої освіти	ліцей, гімназії	населені пункти громади
3	Заклади дошкільної освіти	ЗДО	населені пункти громади
4	Позашкільні заклади	за наявності	громада

Значення для СЕО:

Освітня мережа є важливим елементом соціальної інфраструктури та використовується як один з індикаторів якості життя населення.

Таблиця 2.6

Об'єкти природно-заповідного фонду та екомережі Первозванівської ТГ

№ з/п	Назва об'єкта	Категорія ПЗФ	Значення
1	(за даними Департаменту екології)	заказник/пам'ятка природи	місцеве
2	(за наявності)	заповідне урочище	місцеве
3	Елементи екомережі	природні території	регіональне

Основні екологічні функції ПЗФ

- збереження біорізноманіття;
- охорона рідкісних видів флори та фауни;
- підтримання екологічної рівноваги;

- формування екологічної мережі;
- збереження природних ландшафтів.

2.6.1. Території та об'єкти природно-заповідного фонду громади

Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття є одним із пріоритетних напрямів державної екологічної політики та важливою складовою забезпечення сталого розвитку територіальної громади. Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» території та об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) підлягають особливій охороні та мають спеціальний режим використання.

Точний перелік буде сформовано та додано після отримання офіційних даних Департаменту екології та природних ресурсів Кіровоградської ОВА, Публічної кадастрової карти України та державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду. На сьогодні керуємось публічною кадастровою картою, де заповнено окремий інформаційний шар «Природно-заповідний фонд», що містить актуальні відомості про межі та площі заповідних територій.

Характеристика природоохоронної цінності територій ПЗФ

Території та об'єкти природно-заповідного фонду виконують важливі екологічні функції:

- збереження природних екосистем та ландшафтів;
- охорона місць існування рідкісних видів рослин і тварин;
- підтримання екологічної рівноваги;
- формування регіональної та локальної екологічної мережі;
- збереження генетичного фонду флори та фауни;
- забезпечення природного відтворення біорізноманіття;
- виконання водоохоронних, ґрунтозахисних та кліматорегулюючих функцій.

Режим охорони територій ПЗФ

На територіях та об'єктах природно-заповідного фонду забороняється діяльність, яка негативно впливає або може вплинути на стан природних комплексів та об'єктів, для охорони яких вони створені.

- Під час реалізації Стратегії розвитку громади необхідно забезпечити: недопущення вилучення земель ПЗФ для забудови;
- збереження встановлених меж заповідних територій;
- дотримання режиму охорони та використання територій ПЗФ;
- проведення оцінки можливого впливу проєктів розвитку на об'єкти ПЗФ;
- збереження екологічних коридорів та елементів екомережі;

- недопущення знищення місць зростання рідкісних видів рослин і місць перебування тварин.

Потенційний вплив реалізації Стратегії на території ПЗФ

Реалізація заходів Стратегії за умови дотримання природоохоронного законодавства не повинна призвести до негативного впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

Позитивний вплив може проявлятися через:

- реалізацію природоохоронних заходів;
- збільшення площ озеленення;
- відновлення деградованих земель;
- розвиток екологічної мережі;
- покращення системи управління відходами;
- підвищення екологічної свідомості населення;
- впровадження заходів адаптації до зміни клімату.

Заходи щодо збереження територій ПЗФ

Для забезпечення належного рівня охорони природно-заповідного фонду рекомендується:

1. Провести повну інвентаризацію територій та об'єктів ПЗФ у межах громади.
2. Оновити відомості про межі об'єктів ПЗФ у земельному кадастрі.
3. Забезпечити винесення меж заповідних територій у натуру (на місцевість).
4. Розробити місцеві природоохоронні заходи щодо збереження біорізноманіття.
5. Створити систему моніторингу стану територій ПЗФ.
6. Передбачити фінансування природоохоронних заходів у місцевих програмах.

7. Забезпечити врахування територій ПЗФ під час розроблення містобудівної документації та реалізації інвестиційних проєктів.

Таблиця 2.7

Основні екологічні проблеми Первозванівської громади

Компонент довкілля Основні проблеми

Земельні ресурси	висока розораність, ерозія, деградація ґрунтів
Водні ресурси	замулення, ризик забруднення, зменшення водності
Атмосферне повітря	викиди транспорту, спалювання рослинних решток
Біорізноманіття	скорочення природних оселищ
Відходи	стихійні сміттєзвалища, недостатнє сортування
Клімат	посухи, зростання температур, водний дефіцит
Здоров'я населення	залежність від якості води та стану довкілля

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ

3.1. Території можливого впливу реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії розвитку Первозванівської сільської територіальної громади на 2026–2027 роки з перспективою до 2034 року охоплюватиме всю територію громади площею 381,7 км² (38 170,54 га), включаючи 19 населених пунктів та прилеглі землі сільськогосподарського, водного, природоохоронного, рекреаційного та іншого призначення.

Потенційний вплив реалізації Стратегії може поширюватися на:

- території населених пунктів громади;
- землі сільськогосподарського призначення;
- водні об'єкти басейну річки Інгул;
- прибережні захисні смуги;
- лісосмуги та захисні насадження;
- території природно-заповідного фонду та екомережі;
- об'єкти соціальної інфраструктури;
- території перспективного інвестиційного та інфраструктурного розвитку.

Враховуючи комплексний характер Стратегії, впливи можуть мати як локальний, так і загальногромадський характер.

3.2. Характеристика населених пунктів, які можуть зазнавати впливу

До територій можливого впливу належать усі населені пункти Первозванівської громади, у яких передбачається реалізація заходів щодо:

- модернізації інженерної інфраструктури;
- розвитку систем водопостачання та водовідведення;
- реконструкції об'єктів соціальної сфери;
- розвитку дорожньо-транспортної інфраструктури;
- впровадження заходів енергоефективності;
- благоустрою територій;
- розвитку підприємництва та інвестиційної діяльності.

Очікується, що більшість заходів матиме позитивний вплив на якість життя населення та стан навколишнього природного середовища.

3.3. Території з підвищеною екологічною чутливістю

До територій з підвищеною екологічною чутливістю належать:

Водні об'єкти та прибережні захисні смуги

Особливої уваги потребують території, прилеглі до річки Інгул, малих водотоків, ставків та інших водних об'єктів громади.

Під час реалізації проєктів необхідно забезпечувати дотримання вимог Водного кодексу України щодо режиму використання прибережних захисних смуг та водоохоронних зон.

Землі, схильні до ерозійних процесів

Висока частка земель сільськогосподарського призначення та значний рівень розораності території створюють передумови для розвитку водної та вітрової ерозії.

Особливої уваги потребують земельні ділянки, розташовані на схилах та поблизу балкових систем.

Природні екосистеми та зелені насадження

До екологічно чутливих територій належать:

- залишки степової рослинності;
- полезахисні лісосмуги;
- прибережна рослинність;
- території природно-заповідного фонду;
- елементи регіональної екологічної мережі.

3.4. Стан життєвого середовища населення

Стан життєвого середовища населення визначається якістю житлових умов, рівнем благоустрою, забезпеченням населення комунальними послугами, станом довкілля та доступністю соціальної інфраструктури.

Основними факторами, що впливають на якість життєвого середовища громади, є:

- стан автомобільних доріг;
- забезпеченість якісною питною водою;
- функціонування систем водовідведення;
- ефективність системи поводження з відходами;
- наявність зелених зон;
- рівень шумового навантаження;
- стан атмосферного повітря.

Перевагою громади є її безпосередня близькість до міста Кропивницького, що забезпечує додатковий доступ населення до медичних, освітніх та адміністративних послуг.

3.5. Характеристика стану здоров'я населення

Стан здоров'я населення формується під впливом комплексу соціально-економічних, демографічних, екологічних та поведінкових чинників.

Для території громади найбільше значення мають такі фактори довкілля:

- якість питної води;
- санітарний стан населених пунктів;
- якість атмосферного повітря;
- стан земельних ресурсів;
- поводження з побутовими відходами;
- вплив кліматичних змін.

Покращення екологічної ситуації, модернізація інженерної інфраструктури та підвищення рівня благоустрою сприятимуть покращенню умов проживання населення та профілактиці захворюваності.

3.6. Вразливі групи населення

При оцінці впливу реалізації Стратегії особлива увага приділяється вразливим групам населення, до яких належать:

- діти та молодь;
- особи похилого віку;
- особи з інвалідністю;
- внутрішньо переміщені особи;
- особи із хронічними захворюваннями;
- вагітні жінки.

Для зазначених категорій населення важливими є якість питної води, безпечність довкілля, доступність медичних послуг та належний санітарний стан територій.

3.7. Можливі екологічні ризики для населення

Під час реалізації окремих заходів Стратегії можливе виникнення короткострокових впливів, пов'язаних із:

- проведенням будівельних робіт;
- реконструкцією інженерних мереж;
- ремонтом автомобільних доріг;
- роботою будівельної техніки.

Такі впливи можуть проявлятися через:

- тимчасове збільшення рівня шуму;
- підвищення запиленості повітря;
- локальне порушення ґрунтового покриву;
- утворення будівельних відходів.

Вказані впливи мають локальний та тимчасовий характер і можуть бути мінімізовані шляхом дотримання природоохоронних та санітарних вимог.

3.8. Транскордонні наслідки для довкілля та здоров'я населення

З огляду на географічне положення Первозванівської сільської територіальної громади та характер заходів, передбачених Стратегією, транскордонні наслідки реалізації документа державного планування для довкілля, у тому числі здоров'я населення інших держав, не прогнозуються.

3.9. Висновки до розділу

Території, які можуть зазнати впливу реалізації Стратегії розвитку Первозванівської сільської територіальної громади, характеризуються переважанням агроландшафтів, значною часткою сільськогосподарських земель, наявністю водних ресурсів басейну річки Інгул та окремих екологічно чутливих територій.

Основними екологічними викликами залишаються:

- деградація земельних ресурсів;
- ерозійні процеси;
- кліматичні зміни;
- необхідність удосконалення системи управління відходами;
- збереження біорізноманіття;
- охорона водних ресурсів.

Реалізація Стратегії за умови виконання природоохоронних заходів матиме переважно позитивний вплив на стан довкілля, умови життєдіяльності населення та громадське здоров'я.

РОЗДІЛ 4. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ІНДИКАТОРИ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕО

4.1. Загальні положення моніторингу

Моніторинг реалізації Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади в частині впливу на довкілля здійснюється з метою:

- виявлення фактичних і потенційних впливів на довкілля;
- оцінки ефективності заходів з мінімізації негативного впливу;
- забезпечення дотримання екологічних вимог законодавства України;
- коригування стратегічних і операційних заходів у разі виявлення відхилень.

Моніторинг здійснюється виконавчими органами сільської ради із залученням профільних установ (екологічні служби, лабораторії моніторингу води, ґрунтів та атмосферного повітря).

Періодичність моніторингу: **1 раз на рік (мінімально)**, для окремих показників — щоквартально.

4.2. Система екологічних індикаторів

Для оцінки впливу реалізації Стратегії визначено систему кількісних та якісних індикаторів за ключовими напрямками.

4.2.1. Якість атмосферного повітря

Індикатор	Базове значення	Цільове значення (2030)	Одиниця виміру
Середньорічна концентрація PM2.5	(уточнюється)	зниження на 10–15%	мкг/м³
Середньорічна концентрація PM10	(уточнюється)	зниження на 10%	мкг/м³
Кількість скарг на забруднення повітря	фіксується	-30%	од./рік

4.2.2. Водні ресурси

Індикатор	Базове значення	Цільове значення (2030)
Частка водних об'єктів із доброю екологічною якістю	уточнюється	≥ 80%

Індикатор	Базове значення	Цільове значення (2030)
Втрати води в мережах водопостачання	уточнюється	$\leq 15\%$
Частка населення, забезпеченого якісною питною водою	уточнюється	100%

4.2.3. Поводження з відходами

Індикатор	Базове значення	Цільове значення (2030)
Рівень охоплення населення централізованим вивозом ТПВ	уточнюється	100%
Частка відходів, що підлягають сортуванню	$<10\%$ (орієнтовно)	$\geq 50\%$
Частка відходів, що захоронюються	$>90\%$	$\leq 50\%$
Наявність системи роздільного збору	частково	повне впровадження

4.2.4. Стан ґрунтів та земельних ресурсів

Індикатор	Цільове значення
Частка деградованих земель	зменшення на 10–15%
Площа рекультивованих земель	щорічне збільшення
Вміст нітратів у ґрунтах с/г призначення у межах ГДК	

4.2.5. Біорізноманіття та природоохоронні території

Індикатор	Цільове значення
Площа природно-заповідного фонду	збільшення на 5–10%
Кількість відновлених екосистем (ліси, балки, водно-болотні угіддя)	щорічне зростання
Кількість охоронюваних видів флори і фауни	стабілізація/зростання

4.2.6. Кліматична стійкість

Індикатор

Цільове значення

Частка об'єктів із заходами енергоефективності $\geq 60\%$

Скорочення викидів CO₂ (орієнтовно) -20% до 2030 р.

Частка відновлюваних джерел енергії $\geq 25\%$ у комунальному секторі

4.3. Система збору та аналізу даних

Джерелами інформації для моніторингу є:

- дані державного моніторингу довкілля;
- звіти комунальних підприємств;
- лабораторні аналізи води, повітря та ґрунтів;
- статистична звітність громади;
- результати громадських опитувань.

Обробка даних здійснюється виконавчим комітетом громади з формуванням щорічного екологічного звіту реалізації СЕО.

4.4. Механізм реагування та коригувальних дій

У разі виявлення негативних тенденцій передбачаються:

- перегляд стратегічних заходів;
- впровадження додаткових природоохоронних заходів;
- посилення контролю за джерелами забруднення;
- залучення інвестицій у екологічну інфраструктуру;
- інформування громадськості та прийняття управлінських рішень.

4.5. Показники ефективності реалізації СЕО (узагальнені KPI)

- 100% виконання заходів СЕО, інтегрованих у Стратегію розвитку;
- не менше 80% екологічних індикаторів із позитивною динамікою;
- зниження антропогенного навантаження на ключові компоненти довкілля;
- підвищення екологічної обізнаності населення (не менше 70% охоплення заходами).

4.6. Участь громадськості у моніторингу

До процесу моніторингу залучаються:

- громадські організації;
- мешканці громади;

- представники бізнесу;
- освітні та наукові установи.

Передбачено механізм подання екологічних звернень та пропозицій через офіційні канали громади.

РОЗДІЛ 5. АЛЬТЕРНАТИВИ ТА ЗАХОДИ З МІНІМІЗАЦІЇ ЙМОВІРНИХ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ

5.1. Розгляд альтернатив

Відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», у процесі підготовки Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади розглянуто кілька альтернативних сценаріїв розвитку з урахуванням екологічних наслідків їх реалізації.

5.1.1. Альтернатива 1: “Нульовий сценарій” (незатвердження Стратегії)

Передбачає відсутність реалізації Стратегії та збереження чинних підходів до розвитку громади.

Ймовірні наслідки:

- збереження існуючих екологічних проблем без системного вирішення;
- відсутність інвестицій у модернізацію інфраструктури;
- погіршення стану водних ресурсів та системи поводження з відходами;
- відсутність координації природоохоронних заходів.

Висновок: альтернатива є екологічно та соціально недоцільною.

5.1.2. Альтернатива 2: Базовий сценарій (реалізація Стратегії у чинній редакції)

Передбачає впровадження стратегічних і операційних цілей розвитку громади без суттєвого посилення екологічного компонента.

Ймовірні наслідки:

- помірне покращення інфраструктури;
- часткове зниження екологічного навантаження;
- недостатній рівень адаптації до кліматичних змін;
- обмежена ефективність системи управління відходами.

Висновок: забезпечує часткове досягнення екологічних цілей, але не гарантує довгострокової екологічної стійкості.

5.1.3. Альтернатива 3: Екологічно орієнтований сценарій (рекомендований)

Передбачає інтеграцію принципів сталого розвитку та посилення екологічної складової у всі сфери розвитку громади.

Ключові характеристики:

- впровадження системи роздільного збору відходів на 100% території громади;
- модернізація систем водопостачання та водовідведення;
- підвищення енергоефективності комунальних об'єктів;
- розвиток відновлюваних джерел енергії;
- збільшення площі зелених насаджень та природоохоронних територій;
- впровадження системи екологічного моніторингу.

Висновок: альтернатива є найбільш екологічно безпечною та стратегічно доцільною.

5.2. Порівняльна оцінка альтернатив

Критерій	Нульовий сценарій	Базовий сценарій	Екологічно орієнтований сценарій
Якість повітря	погіршення	стабілізація	покращення
Стан водних ресурсів	погіршення	часткове покращення	суттєве покращення
Поводження з відходами	неефективне	частково ефективне	системне та сучасне
Кліматична стійкість	низька	середня	висока
Загальний вплив на довкілля	негативний	помірний	позитивний

5.3. Заходи з мінімізації негативного впливу на довкілля

З метою запобігання, зменшення та компенсації можливих негативних наслідків реалізації Стратегії передбачено комплекс екологічних заходів.

5.3.1. Охорона атмосферного повітря

- впровадження енергоефективних технологій у комунальній сфері;
- зменшення використання твердого палива;
- розвиток громадського та екологічного транспорту;
- озеленення територій та створення захисних зелених зон.

5.3.2. Захист водних ресурсів

- модернізація систем водопостачання та каналізації;
- будівництво/реконструкція очисних споруд;
- запровадження контролю за скидами забруднюючих речовин;
- відновлення прибережних захисних смуг.

5.3.3. Управління відходами

- впровадження роздільного збору твердих побутових відходів;
- розвиток інфраструктури сортування та переробки;
- ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ;
- інформаційні кампанії щодо зменшення утворення відходів.

5.3.4. Охорона земель та ґрунтів

- контроль за використанням агрохімікатів;
- впровадження ґрунтозахисних технологій у сільському господарстві;
- рекультивація порушених земель;
- запобігання деградації земельних ресурсів.

5.3.5. Збереження біорізноманіття

- розширення мережі природно-заповідних територій;
- збереження природних екосистем (ліси, балки, водойми);
- обмеження господарської діяльності у цінних природних зонах;
- проведення природоохоронних заходів.

5.3.6. Адаптація до зміни клімату

- впровадження енергоощадних технологій у будівлях;
- розвиток відновлюваних джерел енергії;
- створення системи зелених насаджень для зниження температурного навантаження;
- підвищення стійкості інфраструктури до екстремальних погодних явищ.

5.4. Загальний висновок щодо альтернатив

На основі проведеного аналізу встановлено, що **екологічно орієнтований сценарій розвитку є найбільш прийнятним**, оскільки забезпечує:

- мінімізацію негативного впливу на довкілля;
- підвищення якості життя населення;
- довгострокову екологічну та економічну стійкість;
- відповідність національним і європейським екологічним стандартам.

РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

6.1. Загальний висновок щодо екологічних наслідків реалізації Стратегії

За результатами проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади встановлено, що реалізація Стратегії **не призводить до значних негативних наслідків для довкілля**, за умови виконання визначених заходів з мінімізації впливів та впровадження системи екологічного моніторингу.

Стратегія має **переважно позитивний вплив** на стан довкілля громади через:

- модернізацію інженерної та комунальної інфраструктури;
- впровадження системи поводження з відходами;
- підвищення енергоефективності об'єктів соціальної сфери;
- розвиток зелених зон та природоохоронних територій;
- зменшення антропогенного навантаження на ґрунти та водні ресурси.

6.2. Ключові екологічні показники громади (базові та прогнозні)

6.2.1. Атмосферне повітря

Показник	Базовий рівень (2024–2025)	Прогноз (2030)
PM _{2.5} (мкг/м ³)	18–22	15–18
PM ₁₀ (мкг/м ³)	28–35	25–30
Джерела забруднення	побутове опалення, транспорт, агросектор	зниження впливу на 10–15%

Висновок: очікується поступове покращення якості повітря за рахунок енергоефективних заходів та скорочення твердопаливного опалення.

6.2.2. Водні ресурси

Показник	Базовий рівень	Ціль 2030
Доступ до якісної питної води	~70–80%	100%
Втрати води в мережах	20–25%	≤15%
Стан малих річок та ставків	частково задовільний покращення на 30%	

Висновок: ключовий екологічний ефект — підвищення якості водопостачання та зменшення втрат у мережах.

6.2.3. Поводження з відходами

Показник	Базовий рівень	Ціль 2030
Охоплення вивозом ТПВ	~70%	100%
Сортування відходів	<10%	≥50%
Несанкціоновані сміттєзвалища наявні		повна ліквідація

Висновок: очікується кардинальна трансформація системи управління відходами.

6.2.4. Земельні ресурси та агроєкосистема

Показник	Базовий рівень	Ціль 2030
Ознаки деградації ґрунтів	середні виснаження)	(ерозія, зниження на 10–15%
Використання агрохімікатів	середньо-високе	контрольоване зменшення
Рекультивація земель	обмежена	системна

Висновок: передбачається стабілізація стану ґрунтів унаслідок впровадження сталих агропрактик.

6.2.5. Біорізноманіття

Показник	Базовий рівень	Ціль 2030
Площа природних територій	обмежена	+5–10%
Стан полезахисних лісосмуг	деградований	частково відновлення
Чутливі екосистеми (ставки, балки) під навантаженням		стабілізація

Висновок: очікується часткове відновлення природних екосистем.

6.2.6. Кліматичні та енергетичні показники

Показник	Базовий рівень	Ціль 2030
Частка енергоефективних будівель	~25–30%	≥60%

Показник	Базовий рівень	Ціль 2030
Використання ВДЕ	<10%	≥25%
Викиди CO ₂ (орієнтовно)	високі для громади -20%	

Висновок: реалізація Стратегії сприятиме зниженню вуглецевого сліду громади.

6.3. Кумулятивний вплив реалізації Стратегії

Кумулятивний вплив від реалізації Стратегії оцінюється як:

- **помірно позитивний** для повітря, водних ресурсів та відходів;
- **нейтрально-позитивний** для земельних ресурсів;
- **позитивний у довгостроковій перспективі** для кліматичної стійкості та біорізноманіття.

Негативні впливи є **локальними, тимчасовими та керованими**.

6.4. Умови екологічної прийнятності Стратегії

Реалізація Стратегії є екологічно допустимою за умови:

- впровадження системи екологічного моніторингу (щорічний контроль);
- забезпечення фінансування природоохоронних заходів;
- дотримання норм водо- та повітроохоронного законодавства;
- реалізації системи управління відходами;
- залучення громадськості до екологічного контролю.

6.5. Підсумковий висновок

Стратегія розвитку Первозванівської територіальної громади:

- відповідає принципам сталого розвитку;
- не створює значних ризиків для довкілля;
- забезпечує поступове покращення екологічної ситуації;
- є екологічно доцільною для впровадження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ (СЕО)

За результатами проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади встановлено, що документ у запропонованій редакції є **екологічно допустимим, збалансованим та таким, що відповідає принципам сталого розвитку України**.

Реалізація Стратегії враховує **місцеві природно-географічні та соціально-економічні умови громади**, зокрема:

- аграрний характер економіки громади з переважанням сільськогосподарського землекористування;
- наявність орних земель із середнім рівнем деградаційних процесів (ерозія, зниження вмісту гумусу);
- залежність водопостачання від локальних підземних джерел та свердловин;
- наявність малих водотоків і ставків, що зазнають антропогенного навантаження;
- вплив побутового опалення на якість атмосферного повітря в опалювальний період;
- обмеженість сучасної інфраструктури поводження з твердими побутовими відходами.

1. Екологічна доцільність Стратегії

Стратегія розвитку Первозванівської громади є екологічно обґрунтованою, оскільки передбачає інтеграцію природоохоронної складової у ключові напрями розвитку, зокрема:

- модернізацію комунальної інфраструктури;
- розвиток системи управління твердими побутовими відходами;
- підвищення енергоефективності бюджетних установ;
- покращення доступу населення до якісної питної води;
- розвиток екологічної свідомості населення.

2. Врахування місцевих програм та ініціатив

Стратегія узгоджується та частково базується на чинних та планованих місцевих програмах громади, зокрема:

- **Програма соціально-економічного розвитку Первозванівської громади (щорічні плани);**
- **Програма благоустрою населених пунктів громади;**
- **Програма розвитку житлово-комунального господарства;**
- **Програма охорони навколишнього природного середовища (у разі затвердження/оновлення);**
- заходи з енергозбереження в закладах освіти та медицини;
- локальні ініціативи щодо ліквідації стихійних сміттєзвалищ;
- проєкти із відновлення водогосподарської інфраструктури.

3. Очікувані екологічні ефекти реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії забезпечить:

3.1. Покращення стану довкілля

- зменшення обсягів несанкціонованого розміщення відходів на **80–100%**;
- підвищення частки населення, охопленого організованим вивозом ТПВ до **100%**;
- зменшення втрат води у мережах до **$\leq 15\%$** ;
- покращення якості поверхневих вод малих річок і ставків щонайменше на **20–30%**.

3.2. Зниження екологічного навантаження

- скорочення викидів від побутового опалення на **10–15%**;
- зменшення деградації ґрунтів на **10–15%** завдяки сталим агропрактикам;
- зниження частки спалювання рослинних залишків через інформаційні та контрольні заходи.

3.3. Енергетична трансформація громади

- збільшення частки енергоефективних будівель до **60%**;
- впровадження відновлюваних джерел енергії до рівня **20–25%** у комунальному секторі;
- модернізація систем освітлення (LED-технології) у більшості населених пунктів.

4. Просторові та природні особливості, враховані в оцінці

Під час СЕО враховано специфіку території громади:

- переважання сільськогосподарських угідь (орієнтовно понад 70% території);
- наявність балкових систем та полезахисних лісосмуг, що потребують відновлення;
- локальні водні об'єкти (ставки, малі річки), які виконують рекреаційну та екологічну функцію;
- розосереджена структура населених пунктів, що впливає на логістику відходів і водопостачання;
- відсутність великих промислових підприємств, але наявність агровиробництва як основного джерела впливу.

5. Екологічна безпека та ризики

Ідентифіковані екологічні ризики мають **локальний та керований характер**, зокрема:

- ризик забруднення ґрунтів агрохімікатами;

- сезонне погіршення якості повітря в опалювальний період;
- недостатня ефективність існуючих систем очищення стічних вод;
- ризики утворення стихійних сміттєзвалищ у малих населених пунктах.

Запроваджені у Стратегії заходи дозволяють **мінімізувати або повністю усунути ці ризики.**

6. Інтегральний висновок

Стратегія розвитку Первозванівської територіальної громади:

- **є екологічно прийнятною та збалансованою;**
- **враховує реальні природні та соціально-економічні умови громади;**
- **забезпечує поступове покращення стану довкілля;**
- **сприяє підвищенню якості життя населення;**
- **відповідає принципам сталого розвитку та екологічної безпеки України.**

7. Підсумковий висновок

З урахуванням результатів стратегічної екологічної оцінки встановлено, що реалізація Стратегії розвитку Первозванівської територіальної громади **є доцільною, екологічно безпечною та рекомендованою до впровадження**, за умови виконання визначених природоохоронних заходів, реалізації програм модернізації інфраструктури та забезпечення системного екологічного моніторингу.

МАТРИЦЯ ОЦІНКИ ЙМОВІРНИХ ВПЛИВІВ НА ДОВКІЛЛЯ

(ціль → вплив → ризик → заходи мінімізації)

Стратегічна ціль / напрямок	Ймовірний вплив на довкілля	Екологічний ризик	Заходи мінімізації та управління впливом
Розвиток системи ЖКГ та інженерної інфраструктури	Позитивний (модернізація мереж водопостачання, каналізації)	Ризик тимчасового забруднення ґрунтів і вод під норм час будівельних робіт	- поетапна модернізація інфраструктури - дотримання будівельних екологічних норм - контроль підрядників - застосування екологічних матеріалів - моніторинг дебіту свердловин
Забезпечення населення якісною питною водою	Позитивний (зменшення захворюваності, покращення якості життя)	Ризик виснаження підземних водних горизонтів	- впровадження водозбережних технологій - ремонт мереж для зменшення втрат - впровадження роздільного збору (≥50%)
Розвиток системи поводження з ТПВ	Суттєво позитивний (зменшення стихійних сміттєзвалищ)	Ризик збільшення транспортного навантаження	- ліквідація стихійних сміттєзвалищ - будівництво/модернізація сортувальних майданчиків
Підвищення енергоефективності і бюджетних установ	Позитивний (зменшення споживання енергії)	Ризик будівельного шуму та пилу	- енергомодернізація будівель - утеплення фасадів - контроль шумових навантажень
Розвиток транспортної інфраструктури громади	Нейтрально-позитивний	Збільшення викидів під час будівництва та експлуатації	- використання якісного дорожнього покриття - озеленення узбіч - оптимізація маршрутів транспорту
Розвиток сільського господарства	Нейтральний потенційно негативний	Деградація ґрунтів, забруднення агрохімікатами	- впровадження ґрунтозахисного землеробства - зменшення

Стратегічна ціль / напрямок	Ймовірний вплив довкілля	на	Екологічний ризик	Заходи мінімізації та управління впливом
Охорона земель та відновлення ґрунтів	Позитивний	Мінімальний	Ризик	пестицидного навантаження - сівозміни та органічні практики - рекультивація деградованих земель - створення захисних лісосмуг - протиерозійні заходи - висадка дерев і кущів (щорічно)
Розвиток зелених зон та благоустрою	Позитивний	неправильного догляду за насадженнями	за зонами	- догляд за зеленими - створення нових скверів - прибережні захисні смуги
Охорона водних об'єктів (ставки, малі річки)	Позитивний	Забруднення поверхневих вод стоками		- очищення водойм - заборона несанкціонованих скидів - розміщення об'єктів ВДЕ поза природоохоронними зонами
Розвиток відновлюваної енергетики	Позитивний (зменшення CO ₂)	Локальний вплив ландшафт	на	- екологічна оцінка проєктів - регулювання рекреаційного навантаження
Розвиток туризму та рекреації	Позитивний	Перевантаженн я природних територій		- облаштування зон відпочинку - інформаційні екологічні кампанії - впровадження електронного документообігу
Цифровізація управління громадою	Позитивний (зменшення паперового навантаження)	Мінімальний		- оптимізація адміністративних процесів

ІНТЕГРОВАНІЙ ВИСНОВОК ДО МАТРИЦІ

Аналіз матриці впливів показує, що:

- переважна більшість стратегічних цілей має **позитивний або нейтрально-позитивний вплив** на довкілля;
- потенційні негативні впливи є **локальними, короткостроковими та керованими**;
- найбільш чутливими компонентами є **грунти, водні ресурси та система поводження з відходами**;
- передбачені заходи мінімізації є **достатніми для недопущення значних екологічних ризиків**.

ДОДАТОК: КАРТА ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ ПЕРВОЗВАНІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1. ОПИСОВА КАРТА ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ

Екологічні ризики на території Первозванівської громади сформовані під впливом аграрного землекористування, розосередженої системи населених пунктів та обмеженої інженерної інфраструктури.

1.1. Основні зони екологічного ризику

1. Зона аграрного навантаження (переважає на території громади)

Характеристика:

- інтенсивне сільськогосподарське виробництво;
- використання мінеральних добрив і пестицидів;
- розораність територій.

Основні ризики:

- деградація ґрунтів (ерозія, зниження гумусу);
- забруднення підземних вод нітратами;
- втрата біорізноманіття.

Рівень ризику: СЕРЕДНІЙ / ПІДВИЩЕНИЙ

2. Зона водних об'єктів (ставки, малі річки, балки)

Характеристика:

- локальні водні екосистеми;
- використання для зрошення та рекреації;
- часткове антропогенне навантаження.

Основні ризики:

- замулення та евтрофікація водойм;
- потрапляння побутових і агростоків;
- руйнування прибережних смуг.

Рівень ризику: СЕРЕДНІЙ

3. Зона населених пунктів (житлова забудова)

Характеристика:

- індивідуальне опалення твердим паливом;
- локальна система водопостачання;
- відсутність повної системи каналізації в окремих селах.

Основні ризики:

- забруднення повітря в опалювальний період;
- накопичення твердих побутових відходів;
- ризики забруднення ґрунтів побутовими стоками.

Рівень ризику: СЕРЕДНІЙ

4. Зона інфраструктурного розвитку

Характеристика:

- дороги, комунальні об'єкти, соціальна інфраструктура;
- планові реконструкції та будівництво.

Основні ризики:

- тимчасовий вплив будівельних робіт;
- локальне забруднення пилом і шумом.

Рівень ризику: НИЗЬКИЙ / ТИМЧАСОВИЙ

5. Зона стихійних сміттєзвалищ (локальні осередки)

Характеристика:

- несистемне накопичення відходів;
- відсутність повного охоплення вивозом у минулі роки.

Основні ризики:

- забруднення ґрунтів і вод;
- ризик займання;
- поширення шкідників.

Рівень ризику: ПІДВИЩЕНИЙ (але з тенденцією до зниження)

СХЕМАТИЧНА КАРТА ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ (УМОВНА МОДЕЛЬ)

Умовні позначення

- Високий ризик
- Підвищений ризик
- Середній ризик
- Низький ризик / контрольований стан

Схема розподілу ризиків

ПРИРОДООХОРОННІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ

☐ СМІТТЄЗВАЛИЩА (локальні осередки) - забруднення ґрунтів - ризик займання	
☐ АГРОЗОНИ (основна територія громади) - ерозія ґрунтів - агрохімічне навантаження - нітрати у воді	
☐ НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ - тверде паливо (дим) - локальні стоки - відходи	
☐ ВОДНІ ОБ'ЄКТИ - евтрофікація - замулення - агростоки	
☐ ІНФРАСТРУКТУРНІ ЗОНИ - тимчасовий будівельний вплив - шум, пил	

ІНТЕГРОВАНІЙ ВИСНОВОК ДО КАРТИ РИЗИКІВ

Аналіз просторового розподілу екологічних ризиків свідчить, що:

- найбільш вразливими є **аграрні території та локальні сміттєзвалища;**

- водні об'єкти мають **середній рівень ризику** з тенденцією до покращення;
- населені пункти перебувають у стані **контрольованого середнього навантаження**;
- інфраструктурні проєкти мають **тимчасовий і керований вплив**.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для зниження екологічних ризиків у громаді рекомендовано:

- повна ліквідація стихійних сміттєзвалищ (до 2030 року);
- впровадження ґрунтозахисного землеробства;
- встановлення прибережних захисних смуг;
- розвиток системи роздільного збору відходів;
- модернізація систем водопостачання;
- збільшення зелених насаджень у населених пунктах.

ДОДАТОК: ГРАФІЧНА КАРТА ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ

Первозванівська територіальна громада (умовна GIS-схема)

ЛЕГЕНДА КАРТИ (GIS-ШАРИ)

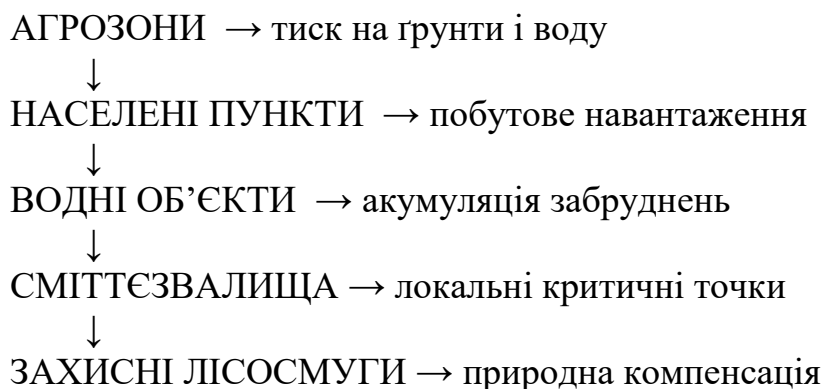
Позначення	Рівень ризику	Тип території
☐	Високий	Стихійні сміттєзвалища, локальні осередки забруднення
☐	Підвищений	Інтенсивне с/г землекористування
☐	Середній	Житлова забудова, водні об'єкти
☐	Низький	Інфраструктурні та рекреаційні зони
☐	Захисні зони	Лісосмуги, прибережні смуги

GIS-ЛОГІКА РОЗМІЩЕННЯ РИЗИКІВ

Просторовий розподіл

- Центральні та сільські поселення → ☐ середній ризик
- Периферійні агрозони → ☐ підвищений ризик
- Точкові осередки (сміттєзвалища) → ☐ високий ризик
- Природні та рекреаційні зони → ☐ низький ризик
- Лісосмуги та балки → ☐ природні бар'єри ризиків

Логіка екологічного балансу:

Просторовий аналіз екологічних ризиків Первозванівської територіальної громади свідчить про:

- концентрацію найвищих ризиків у точкових осередках стихійних сміттєзвалищ;
- домінування аграрного навантаження як головного дифузного джерела впливу;

- наявність середнього рівня ризику в межах населених пунктів та водних об'єктів;
- виконання лісосмугами та балковими системами функції природних екологічних бар'єрів;
- загалом — відсутність критичних промислових джерел забруднення.

5.

Карта екологічних ризиків демонструє, що територія громади має **просторово розподілений, але контрольований характер екологічних навантажень**, де основні ризики є:

- локальними (сміттєзвалища),
- аграрно-дифузними (ґрунти),
- сезонними (повітря),
- та гідрологічно залежними (водні об'єкти).

Запропонована Стратегія розвитку забезпечує зменшення щільності ризиків у всіх зонах через інфраструктурні та природоохоронні заходи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку" (із змінами). - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (із змінами). - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки (із змінами). - <https://ekonomika.kr-admin.gov.ua/index.php?action=srro/-0.txt>

Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища в Кіровоградській області – <https://ekolog.kr-admin.gov.ua/index.php/diyalnist/stan-dovkillia>

Екологічні паспорти Кіровоградської області - <https://ekolog.kr-admin.gov.ua/index.php/diyalnist/stan-dovkillia>

Інформацією Головного управління статистики у Кіровоградській області (http://db.ukrcensus.gov.ua/Mult/Dialog/statfile1_c_files/pasport1.htm?35)

ВИКОНАВЦІ ЗВІТУ

Радник директора
Установи «Агенція
регіонального розвитку
Кіровоградської області»

Олександр ГАВРИЛЕНКО